

Kommittémotion

Motion till riksdagen 2015/16:2650

av Beatrice Ask m.fl. (M, C, FP, KD)

Illegala vapen

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över den straffrättsliga påföljden för den som innehar ett olicensierat konverterat gasvapen och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta initiativ till att genomföra en harmoniserad lagstiftning inom Europeiska unionen vad gäller deaktiverade vapen och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett nytt gemensamt vapenuppdrag för Tullverket och polisen och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en kartläggning av explosiva sprängämnen i kriminella sammanhang och att se över lagstiftningen som omfattar handgranater och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kriminalisera försök och stämpling till vapenbrott och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

De senaste åren har det blivit alltmer vanligt med skjutningar i offentlig miljö. Polisen bedömer att kriminella individer använder skjutvapen i större utsträckning än tidigare. Konverterade skjutvapen, sprängämnen och automatvapen har blivit vanligare. Våldet från kriminella aktörer ökar både i omfattning och grovhet. Det är med andra ord fler personer som är mer benägna att använda våld samtidigt som våldet blir grövre. Det är inte sällan som det är personliga konflikter som leder till grovt våld, även i offentliga miljöer. Användandet av grovt våld blir också vanligare bland yngre.

Vi har under den senaste tiden kunnat se att rena avrättningar förekommer. Problemet är i huvudsak koncentrerat till de tre storstadsområdena, men en liknande utveckling tycks ske även i andra delar av landet. I till exempel Linköping och Örebro förekom det skjutningar som ledde dödsfall och personsador under 2014.

Hantering av både narkotika och vapen är vanligt inom de kriminella nätverken och hanteringen underlättas av att individerna har ett välutvecklat internationellt kontaktnät. Kontaktnätet i utlandet underlättar också för kriminella individer med ursprung i en viss region att smugla narkotika och vapen. Det finns nätverk som har kapacitet att smugla stora volymer vapen.

För alliansregeringen var det mycket viktigt att sätta in åtgärder för att komma till rätta med problemen med illegala vapen. Bland annat genomfördes straffskärpningar för olaga vapeninnehav, två vapenamnestier, och polisen och tullen fick ett gemensamt uppdrag att kartlägga förekomsten av illegala vapen och FN:s vapenprotokoll genomfördes i svensk rätt. Detta arbete måste fortsätta.

I *Polisens rapport om organiserad brottslighet 2015* konstaterar polisen att den ökande våldsanvändningen är ett av de största problemen kopplade till organiserad brottslighet. Polisen bedömer att kriminella även i fortsättningen i ökad utsträckning kommer att använda skjutvapen, vilket leder till en ökad efterfrågan på illegala skjutvapen. Kriminella tycks vara likgiltiga inför konsekvenserna att använda skjutvapen, vilket innebär en fara för medborgarna. Polisen gör bedömningen att den ökande våldsanvändningen hos kriminella, tillsammans med en ökad benägenhet att använda skjutvapen och sprängmedel, riskerar att bli ett av de större problem polisen har att hantera.

Under förra riksmötet lämnade riksdagen tre tillkännagivanden till regeringen angående illegala vapen. Det första tillkännagivandet handlade om att undanröja de negativa konsekvenserna av att den inomeuropeiska märkningen tas bort. Detta ska ske genom att regeringen ska ta initiativ till åtgärder inom EU för att skapa spårbarhet för vapen som det handlas med inom EU. Det andra tillkännagivandet uppmanade regeringen att se till att det införs ett digitalt vapenhandlarregister som är integrerat med polisens vapenregister. Det tredje handlade om att regeringen bör se till att det införs ett digitaliserat arkivsystem för vapendeklarationer i syfte att underlätta för vapenhandlare att deklarerera permanent in- och utförsel av vapen till och från landet.

Det är nu angeläget att regeringen följer upp tillkännagivandena och snarast vidtar åtgärder i enlighet med dessa.

Illegala vapen och beställning över internet

I den redovisning som lämnades i oktober 2014 av det gemensamma uppdrag som alliansregeringen gav till polisen och Tullverket uppges att västra Balkan fortfarande är en betydande källa för illegala skjutvapen i Sverige. Vapenbeslag som gjorts i Österrike, Slovenien, Ungern och Serbien visar att smugglingen från den regionen fortsätter. Det är sällan som Polisen eller Tullverket beslagtar skjutvapen som är helt nya eller från de större fabrikanterna. Tullverket har under det senaste året framför allt gjort vapenbeslag i resandeflödet från östra Europa: Bulgarien, Tjeckien, Slovakien och Baltikum, liksom från Tyskland. Många vapen eller vapendelar importeras från USA till EU, inte sällan via beställningar på internet, vilket medför att ett stort inflöde finns i post- och kurirsändningar.

Myndigheterna uppger att den inomeuropeiska smugglingen av just dessa importerade skjutvapen är mer omfattande än vad som tidigare var känt. Problemen med olika varianter av icke skarpa skjutvapen såsom gasvapen, deaktiverade vapen samt vapendelar har accentuerats under det senaste året.

Arbetet inom EU

EU:s medlemsstater ska, enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/51/EG om ändring av rådets direktiv 91/477/EEG om kontroll av förvärv och innehav av vapen (ändringsdirektivet), för att kunna identifiera och spåra alla monterade skjutvapen, kräva att varje vapen förses med viss märkning i samband med tillverkningen. De ska vidare se till att varje enskild förpackning med komplett ammunition märks. Om ett skjutvapen förs över från en statlig depå till permanent civilt bruk ska medlemsstaterna se till att vapnet förses med en lämplig unik märkning som gör att det är lätt att identifiera från vilket land överföringen skett. I ingressen till ändringsdirektivet anges att dess syfte bland annat är att anpassa vapendirektivet till bestämmelserna i FN:s vapenprotokoll för att möjliggöra gemenskapens anslutning till protokollet.

Det saknas bestämmelser i ändringsdirektivet som motsvarar vapenprotokollets krav om märkning vid import av skjutvapen. I samband med en utvärdering av vapendirektivet under 2014 har Europeiska kommissionen föreslagit vissa åtgärder för att bland annat förbättra spårbarheten för vapen. Några åtgärder som behandlas är möjligheten att harmonisera medlemsstaternas bestämmelser om märkning med mera och möjligheten att länka samman de olika medlemsstaternas nationella vapenregister.

Det finns risker med den avreglering av kraven på märkning av vapen vid införsel som följer av proposition 2014/15:108 Några ändringar i vapenlagen, som tidigare har antagits av riksdagen. Riksdagen har tillkännagivit för regeringen att den bör ta initiativ till åtgärder inom Europeiska unionen för att skapa spårbarhet för vapen som det

handlas med inom unionen. Det är av stor vikt att undanröja de negativa konsekvenserna av att kravet på märkning vid införsel från en annan medlemsstat tas bort, och därför bör initiativ tas till åtgärder inom EU för att skapa spårbarhet för dessa vapen.

De konverterade gaspistolerna är billiga och lättillgängliga skjutvapen och utgör ett problem för länder inom hela EU. Gaspistoler är ofta identiska med skarpa pistoler och kan modifieras på ett sätt som gör att de blir att betrakta som licenspliktiga skjutvapen. Både polisen och Tullverket uppger att de har uppmärksammat ett markant ökat antal beslag av gaspistoler i originalutförande av just de modeller som är vanligast i konverterat skick i Sverige. Tullverket har de senaste åren gjort ett större antal beslag av bland annat gaspistoler i post- och kurirflödet. Det har i regel handlat om enstaka gasvapen i originalskick som beställts via webbsidor från andra EU-länder.

För att komma till rätta med problematiken krävs en samsyn inom EU om att gasvapen ska vara licenspliktiga i hela unionen. Vi menar att innehav av ett olicensierat konverterat gasvapen inte ger ett kännbart eller avskräckande straff i Sverige. Därför bör den straffrättsliga påföljden för den som innehar ett olicensierat konverterat gasvapen ses över.

Deaktiverade vapen

I sina redovisningar till regeringen har polisen och Tullverket framhållit deaktiverade skjutvapen, det vill säga skjutvapen som försatts i obrukbart skick alternativt endast kan användas med lös ammunition, som ett potentiellt problem. I Sverige är ett deaktiverat vapen fortfarande tillståndspliktigt enligt vapenlagen.

Under perioden februari 2013 till augusti 2014 har Tullverket vid sju olika tillfällen beslagtagit sammanlagt 34 deaktiverade skjutvapen, varav 17 automatvapen och ett flertal pistoler, revolverar och gevär. Det har bedömts att vapnen relativt enkelt skulle gå att reaktivera eller återställa så att det går att skjuta skarp ammunition med dem. Bland de misstänkta återfanns ett flertal personer som är dömda för grova brott.

Grundproblematiken med deaktiverade vapen är densamma som för gasvapen. Det är en handel som bedrivs fritt inom EU på grund av skilda regelverk mellan länderna.

Alliansen vill genomföra en harmoniserad lagstiftning inom Europeiska unionen vad gäller deaktiverade vapen.

Tunga sprängämnen

Trots att tryggheten i Sverige har ökat under de senaste åren finns det fortsatta stora utmaningar. Tung gängkriminalitet, skjutningar på öppen gata och användandet av

handgaranter är allvarligt och oacceptabelt. Grovt kriminella utsätter andra människor för stor fara. Det är en utveckling som måste brytas och som kräver kraftfulla åtgärder.

Det är viktigt att vidta alla nödvändiga åtgärder för att stoppa tillgången på explosiva ämnen, såsom handgranater. I dag klassas handgranater som explosiva ämnen och inte som vapen. Det finns anledning att se över det regelverket och utreda om handgranater bör klassas på ett annat sätt än i dag och därigenom göra det enklare för tullen att stoppa införseln, och för polis och rättsväsen att lagföra de som använder sådana i kriminella sammanhang.

Varje skottlossning och varje explosion är mycket allvarlig. Vi vill göra en kartläggning av problematiken med explosiva ämnen i kriminella sammanhang och även se över lagstiftningen som omfattar handgranater.

Gemensamt vapenuppdrag

I juni 2011 gav alliansregeringen Rikspolisstyrelsen och Tullverket i uppdrag att minska införseln av illegala skjutvapen till Sverige. Uppdraget förnyades i december 2012 och avslutades 2014. Under uppdraget genomfördes gemensamma kontrollinsatser vid gränspassager, och myndigheterna samarbetade bland annat i ett antal förundersökningar. En rad inspektioner och revisioner genomfördes även hos vapenhandlare.

Samarbetet mellan polisen och Tullverket innebar ett viktigt utbyte av kunskaper och erfarenheter mellan myndigheterna och de utvecklade bland annat en gemensam kontrollstrategi och rutiner för underrättelseutbyte. En förutsättning för att bekämpa vapensmuggling är att säkerställa att myndigheterna både nationellt och internationellt samarbetar och delar information. Det internationella arbetet har också stärkts, framför allt genom att skjutvapen sedan 2014 är ett prioriterat brottsområde inom EU. Polisen och Tullverket behöver även fortsättningsvis arbeta nära varandra och därför bör ett nytt gemensamt vapenuppdrag ges till dessa myndigheter.

Försök, förberedelse och stämpling till vapenbrott

Det behövs ett utvidgat straffansvar för vissa typer av brott som kan antas vara särskilt vanligt förekommande inom ramen för den grova organiserade brottsligheten. Det rör sig framför allt om brott med hot- eller våldsinslag samt om olika former av ekonomisk brottslighet. Vapenbrott tillsammans med till exempel övergrepp i rättssak eller grov utpressning är exempel på brott som förekommer inom den grova organiserade brottsligheten och som måste tas på största allvar.

Alliansregeringen tillsatte utredningen om skärpta straffrättsliga åtgärder mot organiserad brottslighet, vars slutbetänkande presenterades 2014. Ett av förslagen i

utredningen var att kriminalisera stämpling till grovt och synnerligen grovt vapenbrott. Försök, förberedelse och stämpling till grovt och synnerligen grovt vapenbrott bör kriminaliseras som ett led i kampen mot den organiserade brottsligheten.

Beatrice Ask (M)

Johan Hedin (C)

Roger Haddad (FP)

Andreas Carlson (KD)